

السیاد با فرزندان گریه تزوج کوچک کرده‌اند

گفت‌وگو: محمد دشتی
عکس: طیبه رحیمی

اشاره

در مدت زمان برگزاری مراسم افتتاحیه خانه ریاضیات تهران و همایش خانه‌های ریاضیات ایران نام دکتر علی رجالی بیش از هر نام دیگری مطرح و به عناوین مختلف به گوش می‌رسید. مسئولان شرکت‌کننده در مراسم، پیشکسوتان ریاضی کشور، دانشجویان حاضر در همایش و همه کسانی که با ریاضی سروکار دارند دکتر علی رجالی، عضو هیأت علمی دانشگاه صنعتی اصفهان و همچنین عضو هیأت مدیره خانه ریاضیات تهران را می‌شناختند و از تلاش‌های بی‌وقفه و مجددانه وی در توسعه علم و دانش ریاضی و راه‌اندازی خانه‌های ریاضیات در کشور یاد می‌کردند. در حاشیه این مراسم با وی به گفت‌وگو نشستیم و او صمیمانه به پرسش‌هایمان پاسخ داد.

□ آقای دکتر رجالی، از خانه‌های ریاضیات بر ایمن بگویید.

○ بحث خانه‌های ریاضی از سال ۲۰۰۰ میلادی آغاز شد. یونسکو این سال را «سال جهانی ریاضیات» نام‌گذاری کرد و به همین مناسبت ستادی به ریاست رئیس جمهور در کشور تشکیل شد که چند نفر از وزرا و تعدادی از ریاضی‌دان‌ها هم عضو آن ستاد بودند. یکی از طرح‌هایی که به «ستاد سال جهانی ریاضیات» ارائه شد تشکیل خانه‌های ریاضیات در ایران به عنوان یک ایده بومی بود که مورد توجه قرار گرفت و عملیاتی شد.

ما این مراکز را برای جوانان و معلمان کشور راه‌اندازی کردیم. نخستین خانه ریاضیات کشور در سال ۱۳۷۷ در اصفهان با حمایت شهرداری اصفهان، مجموعه دانشگاه‌های استان، آموزش و پرورش و معلمان و دانش‌جویان علاقه‌مند به ریاضی تأسیس شد.

مادر سطح جهان کلوپ‌های ریاضی، نمایشگاه‌های ریاضی، اطلاق بازی ریاضی و مسابقات ریاضی داریم ولی در شانزدهمین مطالعه کمیسیون بین‌المللی آموزش ریاضی، خانه ریاضیات به عنوان یک الگو نو در آموزش ریاضی در سطح جهان مطرح شد. خوشبختانه خانه‌های ریاضیات، توانسته‌اند در خصوص توسعه آموزش ریاضی گام‌های خوبی بردارند و آنرا به خوبی اشاعه دهند.

□ آیا این خانه‌ها توانسته‌اند خلاءهای موجود در آموزش ریاضی را که در مدارس وجود دارد پر کنند؟

○ حدود ۳۵ سال است که بنده با معلمان ریاضی کشور ارتباط دارم و چیزهای زیادی از آنان آموخته‌ام.

مشکل ما تنها بحث مدارس و احیاناً معلمینی که آمادگی لازم برای تدریس را ندارند نیست. سیستم کلی آموزشی و برنامه‌ریزی ما مشکل دارد. مشکل عمده این است که مسئولان به آموزش و پرورش به عنوان نهادی مصرف‌کننده و نه تولیدکننده نگاه می‌کنند.

در حال حاضر متأسفانه جایگاه آموزش و پرورش نه به عنوان جایگاه اول که به عنوان جایگاهی چندمین در نظر گرفته شده است. علیرغم اینکه خانواده‌ها هزینه هم می‌کنند ولی این هزینه‌ها در جای خودش صرف نمی‌شود و چون درست هزینه نمی‌کنیم نتیجه هم نمی‌گیریم. یعنی به جای اینکه پولمان را برای جذب معلم خوب و نخبه هزینه کنیم، آنرا برای کلاس‌های غیرضروری و کتاب‌های تست و کمک آموزشی هزینه می‌کنیم.

من بارها عرض کرده‌ام که ما فقط آموزش داریم و پرورش نداریم. اساساً محیط مدارس، محیطی نیست که بچه‌ها در آن

پرورش پیدا کنند.

همین که بچه‌های ما، فضایی در اختیار داشته باشند که بتوانند در آن بدون توی سروکله هم بزنند پرورش اتفاق می‌افتد. ولی واقعاً کدام مدرسه ما این امکان را دارد. مدرسه‌ای که در آپارتمان تشکیل می‌شود، چگونه می‌تواند جای پرورش باشد.

□ از تجربیات خانه‌های ریاضیات بگویید.

○ ما تجربه‌های قشنگی در این خانه‌ها داریم. در یکی از شب‌های عید من به خانه ریاضیات اصفهان رفتم. دیدم بچه‌ها سفره هفت‌سین پهن می‌کنند. به بچه‌ها گفتم؛ شما از خانه‌هایتان فرار کرده‌اید تا آنجا کار نکنید؟!... بچه‌ها با ناراحتی پرسیدند: مگر اینجا کجاست؟ اینجا هم خانه ما است. یعنی بچه‌ها خانه ریاضیات را خانه دوم خود می‌دانستند و حتی در شب عید حاضر نبودند آن را ترک کنند.

ما در حال حاضر در خانه‌های ریاضیات گروه‌هایی را داریم که در زمینه ریاضیات و هنر، ریاضیات و پزشکی، ریاضیات و برق کار می‌کنند و این گروه‌ها هستند که می‌توانند برای آینده جامعه ایده و حرف‌های نو و جدیدی داشته باشند.

□ آیا اعضای خانه در مسابقه و یا رقابت‌های خاصی هم شرکت می‌کنند؟

○ ما هم جنبه‌های ترویج علم را در نظر داریم و هم به‌کارگیری علم ریاضی را در زندگی روزمره دنبال می‌کنیم و به دنبال توسعه آن هستیم.

در دنیا مسابقات زیادی در خصوص ریاضیات انجام می‌شود ولی تنها یک المپیاد هست که بچه‌های ما در آن شرکت می‌کنند. جالب است که بداند اولین دوره مسابقات ریاضی هم در اصفهان برگزار شد و بنده و آقای دکتر یحیی تابش از برگزارکنندگان این مسابقه بودیم. پس از آن المپیادهای فیزیک و شیمی در کشور راه افتاد و بچه‌های ایرانی توانستند در سطح دنیا بدرخشند.

متأسفانه المپیادها، فردگرایی را ترویج کرده‌اند و بچه‌های ما مجال تجربه کار گروهی و درک لذت جمعی را از دست داده‌اند.

□ شما این المپیادها و مسابقات را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

○ عرض کردم یکی از آسیب‌های این مسابقات ترویج روحیه فردگرایی است.

طرح می‌کنند و با مرحله اول مسابقات همراه می‌شوند. با برگزاری مرحله نهایی همه ساله تعدادی از دانش‌آموزان به صورت گروهی به مسابقات تورنمنت شهرها در مسکو اعزام می‌شوند و در اردوی تابستانی مسکو شرکت می‌کنند.

□ آیا به جز اصفهان، شهرهای دیگر کشور هم در این مسابقات حضور دارند و آیا مسابقه دیگری هم در این خصوص برگزار می‌شود؟

○ پس از آنکه اصفهان در این مسابقات شرکت کرد، در حال حاضر ۸ شهر دیگر هم از شهرهای ایران در این مسابقات شرکت می‌کنند. ما در آموزش و پرورش در رابطه با مدل‌سازی در ریاضی هم مشکل داریم. در همین رابطه چند سالی است که با همکاری مؤسسه «فرونال» هلند مسابقه‌ای را تحت عنوان «المپیاد» برگزار می‌کنیم که در آن بیشتر، سؤال‌های مربوط به زندگی روزمره و مدل‌های ریاضی مربوط به آن مطرح می‌شود. به‌طور خلاصه باید عرض کنم که هدف خانه‌های ریاضیات این است که کمبودهای مختلفی را که در زمینه آموزش ریاضی وجود دارد تا حدی که امکان‌ش هست برطرف کند.

ما در خانه ریاضیات اصفهان تأکید داشتیم که بچه‌ها در هیچ مسابقه فردی شرکت نخواهند کرد. سال‌ها بود که مسئولین «تورنمنت شهری روسیه» از ما برای شرکت در تورنمنت ریاضی شهرها دعوت کرده بودند تا شهرهای ایران هم به این مسابقه بپیوندند. ما با مسئولین این مسابقات در مسکو صحبت کردیم و در یکی از کنگره‌ها که با حضور ایران برگزار شد در یک جمع‌بندی تصمیم گرفتند که اجازه دهند ایران به صورت تیمی در مسابقات شرکت کند. سالانه ۷۰۰ تا ۸۰۰ تیم در این مسابقات شرکت می‌کنند و از آن زمان تا به حال اصفهان هم، همه ساله در این مسابقات شرکت کرده است. یکی دیگر از مشکلات المپیاد این است که المپیاد از بدنه آموزش و پرورش جدا است. یعنی معلمین آموزش و پرورش درگیر برگزاری مسابقات المپیاد نیستند.

□ شما که مشکلات را می‌دانید آیا اقدامی هم در این خصوص کرده‌اید؟

○ بله عرض کردم، برای جلوگیری از فردگرایی ما به‌طور تیمی در مسابقات شرکت می‌کنیم و مرحله اول برگزاری تورنمنت شهرها را هم به معلمان عزیز واگذار کرده‌ایم. در نتیجه معلمان هم سؤالاتی را

